

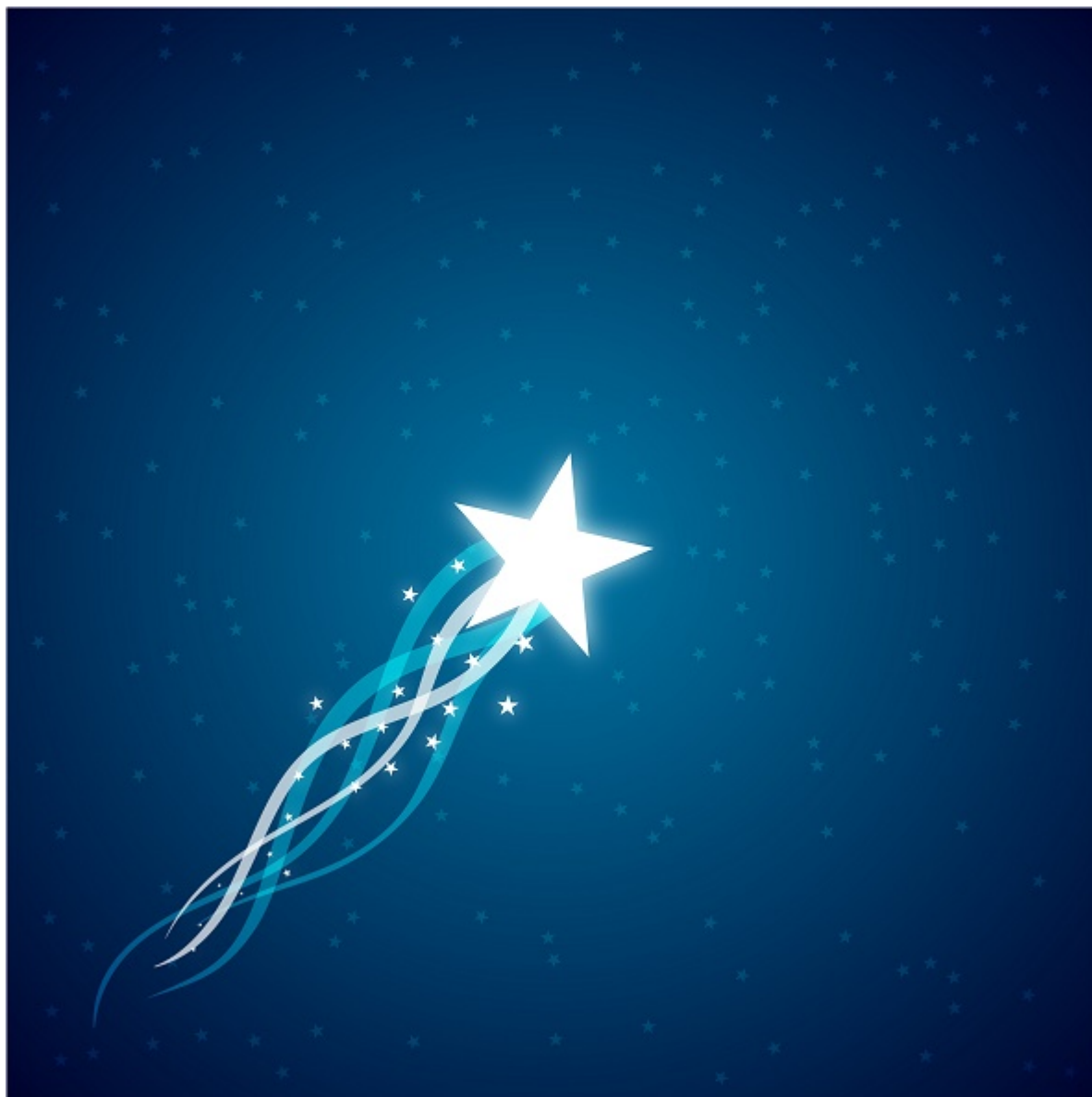
4 Μαρτίου 2015

Η σχέση των ονείρων με τα ερεθίσματα των αισθήσεων

/ [Πεμπτούσια](#)

Η μελέτη του κ. Δημήτρη Τσιολακίδη για τη θεολογική εξέταση της φροϋδικής ανάλυσης των ονείρων (προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=90399>) συνεχί-ζεται με την αναζήτησης της πηγής των ονείρων με τα ερεθίσματα των αισθήσεων.

3. ΤΑ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Εδώ ο Φρόντ καταγίνεται με τις αιτίες που προκαλούν το όνειρο και το ενδιαφέρον του επικεντρώνεται στους φυσικούς ερεθισμούς με αναφορές σε συμπεράσματα της επιστήμης της βιολογίας. Το όνειρο παύει να είναι θεόπεμπτο και αποτέλεσμα βούλησης υπερφυσικών δυνάμεων. Η επιστήμη αναζητά «αν το ερέθισμα του ονείρου ήταν πάντα το ίδιο ή αν θα μπορούσε να είναι πολλαπλό, και από τότε ετέθη το ερώτημα αν ο αιτιολογικός ερεθισμός του ονείρου ανήκε στην ψυχολογία ή στην φυσιολογία»[10]. Οι αιτίες και επακόλουθα και οι πηγές αποδεικνύονται πολλαπλές και αποδίδονται και στο σώμα και στο πνεύμα. Ο Φρόντ διακρίνει τεσσάρων ειδών πηγές: «1. Εξωτερικός ερεθισμός των αισθήσεων(αντικειμενικός). 2.Εσωτερικός ερεθισμός των αισθήσεων (υποκειμενικός). 3. Εσωτερικός ερεθισμός του σώματος (οργανικός). 4.Καθαρός ψυχικός ερεθισμός. Στο φάσμα της ψυχοπνευματικής ενότητας η παρεμβολή

εντυπώσεων εικόνων ήχων λαμβάνεται ως μια ενόχληση από ένα ερέθισμα που διαταράσσει την ομαλή ροή του ύπνου, το δε όνειρο κρίνεται ως αντίδραση σε αυτή τη διαταραχή.

4. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΕΡΕΘΙΣΜΟΙ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ

Εκκινώντας με την αναφορά του πειράματος του Στρώμπελ όπου ένας ασθενής υποβάλλεται σε πλήρη αναισθησία και ελλείπει αισθητηριακών εντυπώσεων κοιμάται, ο Φρόντ περιγράφει κατ' αναλογία του πειράματος την προσπάθεια που κάνουμε όταν θέλουμε να κοιμηθούμε. Την φάση των αισθήσεων σε κατάσταση εντελέχειας την παρομοιάζει με θύρες που κλείνουμε εκούσια ώστε να απομακρυνθεί κάθε αίσθηση ερεθίσματος ή τροποποίησή του. Ως πιο σημαντική θύρα αναφέρει τα μάτια μας ενώ είναι σαφές ότι όλα τα όργανα των αισθήσεων παραμένουν σε κατάσταση δυνατότητας και ότι δεν καταργούνται. Έτσι ένας ισχυρός ερεθισμός μπορεί να μας ξυπνήσει.

Αυτό κατά τον Φρόντ αποδεικνύει ότι η σύνδεση ψυχής και εξωτερικού κόσμου δε διακόπτεται. Ερεθισμοί των αισθήσεων λοιπόν μετατρέπονται σε πηγές ονείρων. Ικανός αριθμός καταγεγραμμένων ονείρων απέδειξε τη χρονική συμφωνία που υπάρχει μεταξύ ερεθίσματος και περιεχομένου του ονείρου.

Βέβαια ο αισθητηριακός ερεθισμός ακούσιος ή εκούσιος (κίνηση του σώματος, συμπτωματικός θόρυβος κλπ.) καθώς προκαλεί το ονειρικό γεγονός εμφανίζεται τροποποιημένος, αυτοστιγμεί, ενώ το υποκείμενο στο σημείο αυτό αγνοεί την πραγματική του μορφή. Ενδεικτικά παραδείγματα που ενισχύουν την θέση αυτή που υποστηρίζει τη συνάφεια ερεθίσματος και περιεχομένου του ονείρου αποτελούν οι παρατηρήσεις του Μώρυ. Αναφέρουμε την πρώτη: «του γαργαλούν τα χείλη και την άκρη της μύτης με ένα φτερό.- Ονειρεύεται ένα φριχτό βασανιστήριο, που του έβαλαν μια μάσκα από πίσσα στο πρόσωπο και ύστερα του την τράβηξαν μαζί με το δέρμα»[11]. Η σχέση όμως που συνδέει το ερέθισμα του ονείρου με το ίδιο το όνειρο δε δύναται να εκληφθεί ως μοναδική χωρίς να παραγνωριστεί η συμβολή των αντικειμένων αισθητηριακών ερεθισμών στην πρόκληση των ονείρων, και στην πιθανή εξήγησή τους. Η ψυχή μας δεν αναγνωρίζει το αντικειμενικό αισθητηριακό ερέθισμα που έχει ως συνέπεια την αδυναμία σωστής ερμηνείας της αισθητηριακής αντίληψης, εκτός εάν η εντύπωση είναι διαρκής και ισχυρή και εντός χρονικών ορίων που να επιτρέπουν αυτή τη διεργασία.

Η απουσία αυτών των προϋποθέσεων οδηγεί στο σχηματισμό παραισθήσεων όμοιων με αυτές που θα μπορούσαμε να έχουμε στην εγρήγορση. Όπως όταν αδυνατούμε να προσδιορίσουμε σωστά ένα απομακρυσμένο αντικείμενο και η

αρχική μας εντύπωση διαφέρει ριζικά από την πραγματική εικόνα όταν το πλησιάσουμε και αποσαφηνιστεί η παράστασή του. Όμοια η γνώση της προέλευσης των αφυπνισμένων εικόνων δεν είναι εφικτή ούτε μπορεί να διευκρινιστεί ο κύκλος των αναμνήσεων από τον οποίο προέρχονται καθώς και οι συνειρμοί που τις κινητοποίησαν.

Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι όλα αυτά καθορίζονται χωρίς να υπακούουν σε κανόνες που μπορούν να ορισθούν από τη ζωή της ψυχής. Συνεπώς οι αντικειμενικοί αισθητηριακοί ερεθισμοί υποβοηθούν τη γέννηση των ονείρων ενώ η σημασία που μπορούν να πάρουν είναι τρεπτή. Αυτή η διαπίστωση μας οδηγεί στην αναζήτηση και άλλων αφορμών που εξυπηρετούν την ανάσυρση κύκλου παραστάσεων λιγότερο συνηθισμένων όπως το όνειρο του Μάξ Σιμόν: «έβλεπε γιγαντιαία άτομα καθισμένα γύρω από ένα τραπέζι και άκουγε το φοβερό τρίξιμο των σαγονιών τους. Καθώς ξυπνούσε άκουσε το ποδοβολητό ενός αλόγου που κάλπαζε μπροστά στο παράθυρό του».[12]

[Συνεχίζεται]

[10] Του αυτού αυτόθι σ.29

[11] Του αυτού αυτόθι σ.31

[12] Αυτόθι σ.35